

## **HUOMAUTUKSIA**



- <sup>1</sup> Artikkelin „*Tehtävämme ja työväen edustajain Neuvosto*”, jossa ensi kerran annetaan arvio Neuvostoista kapinaeliminä ja uuden, vallankumouksellisen vallan ituna, Lenin kirjoitti marraskuun alussa vuonna 1905 Tukholmassa, missä hän oleskeli jonkin aikaa ollessaan paluumatkalla emigraatiosta takaisin Venäjälle. Artikkelin oli tarkoitettu „*Novaja Zhizn*” lehteen, mutta se ei tullut siinä julkaisuksi. Artikkelin käsikirjoitus löydettiin vasta syksyllä vuonna 1940.— 1.
- <sup>2</sup> „*Novaja Zhizn*” („Uusi Elämä”)— ensimmäinen legaalinen bolshevistinen sanomalehti; ilmestyi Pietarissa joka päivä lokakuun 27 (marraskuun 9) päivästä joulukuun 3 (16) päivään 1905. Leninin saavuttua maanpaosta Pietariin, marraskuun alussa, lehti alkoi ilmestyä hänen välittömän johtonsa alaisena. „*Novaja Zhizn*” oli tosiasiallisesti VSDTP:n Pää-äänenkannattaja. Lehden lähimpiä avustajia olivat V. V. Vorovski, M. S. Olminski, A. V. Lunatsharski. „*Novaja Zhizniä*” avusti aktiivisesti A. M. Gorki, joka antoi lehdelle myös suurta aineellista apua. Lehden painosmäärä oli jopa 80 tuhatta kappaletta.
- „*Novaja Zhizn*” joutui monien rankaisutoimenpiteiden kohteeksi. Lehden 27 numerosta 15 numeroa takavarikoitiin ja hävitettiin. Lehden 27. numeron ilmestyttyä hallitus lakkautti lehden. Viimeinen, 28. numero ilmestyi illegaalisesti.— 3.
- <sup>3</sup> Kysymys on lokakuussa 1905 olleesta yleisvenäläisestä poliittisesta lakosta.— 3.
- <sup>4</sup> „*Liittojen liitto*”— liberaalis-porvarillisen intelligenssin poliittinen järjestö; muodostettiin toukokuussa 1905 pidetyssä ammattilain perustettujen liittojen, nimittäin asianajajain, kirjailijain, lääkärin, insinöörien, opettajien ynnä muiden liittojen ensimmäisessä edustajakokouksessa, jossa oli edustettuna 14 liittoa. Edustajakokous asetti vaatimukseksi perustavan kokouksen koollekutsumisen yleisen äänioikeuden pohjalla. Heinäkuussa 1905 Liitto esiintyi Bulyginin Duuman boikotoinnin puolesta, mutta luopui pian tästä kannastaan ja päätti osallistua Duuman vaaleihin. Vuoden 1906 lopulla Liittojen liitto hajosi.— 8.

- <sup>5</sup> *Yleisvenäläinen talonpoikaisliitto* — vuonna 1905 syntynyt vallankumouksellisen-demokraattinen järjestö. Liiton ensimmäisessä ja toisessa edustajakokouksessa, jotka pidettiin Moskovassa elokuussa ja marraskuussa 1905, suunniteltiin Liiton ohjelma ja taktiikka. Talonpoikaisliitto vaati poliittista vapautta ja perustavan kokouksen pikaista koollekutsumista; se oli boikottitaktiikan kannalla I Valtakunnanduumaan nähden. Liiton agrariohjelmaan sisältyi vaatimus maan yksityisomistuksen lakkauttamisesta, luostarien, kirkkojen, hallitsijasuvun, tsaarin ja valtion maiden luovuttamisesta talonpojille ilman lunastusmaksua. Liitto osoitti puolinaisuutta ja horjuntaa politiikassaan. Vaatiessaan tilanherrain maanomistuksen lakkauttamista Liitto suostui osittaisen korvauksen myöntämiseen tilanherroille. Heti toimintansa ensi askeleista saakka Talonpoikaisliitto joutui poliisilaitoksen vainon alaiseksi. Vuoden 1906 lopulla Yleisvenäläinen talonpoikaisliitto hajosi.— 12.
- <sup>6</sup> „*Puolueen reorganisoimisesta*” — ensimmäinen Leninin kirjoitus, joka julkaistiin sanomalehdessä „Novaja Zhizn”. Lenin kirjoitti sen heti palattuaan emigraatiosta Venäjälle. Artikkelel otettiin pohjaksi päätöslauselmalle „Puolueen reorganisoiminen”, joka hyväksyttiin Tampereen konferenssissa joulukuussa 1905.— 13.
- <sup>7</sup> „*Riippumattomuusmiehet*” — zubatovilaistyyppinen niin sanottu „Riippumaton sosiaalinen työväenpuolue”; perustettiin Pietarissa syksyllä vuonna 1905 tsaarihallituksen toimeksiannosta ohranalaitoksen myötävaikutuksella; se asetti tehtäväkseen työläisten vieroittamisen vallankumoustaistelusta; vuoden 1908 alussa se lakkasi olemasta.— 13.
- <sup>8</sup> Vetoomus „*Kaikille puoluejärjestöille ja kaikille työläis-sosiaalidemokraateille*” otsikolla „VSDTP:n 4:n edustajakokouksen koollekutsumisesta” julkaistiin „Novaja Zhizn” lehden 9. numerossa marraskuun 10 (23) pnä 1905.— 14.
- <sup>9</sup> Kysymys on uudesta, opportunistisesta „Iskrasta”. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen menshevikit Plehanovin myötävaikutuksella kaappasivat „Iskran” käsiinsä. Marraskuusta 1903, 52. numerosta alkaen, „Iskrasta” tuli menshevikien äänenkannattaja. Se ilmestyi vuoden 1905 lokakuuhun saakka.— 14.
- <sup>10</sup> *Vendée* — Ranskan maakunta, missä XVIII vuosisadan lopulla tapahtuneen Ranskan porvarillisen vallankumouksen kaudella puhkesi takapajuisen taantumuksellisen talonpoikaiston vastavallankumouksellinen kapina vallankumouksellista Konventtia vastaan. Kapina tapahtui uskonnollisin tunnuksin ja sitä johtivat vastavallankumouksellinen papisto ja tilanherrat.— 21.
- <sup>11</sup> VSDTP:n Sumyn ryhmä painatti Leninin kirjoituksen „*Proletariaatti ja talonpoikaisto*” uudelleen liitteenä „Venäjän sosialidemokraattisen työväenpuolueen ohjelmaan”. Sumy, 1905.— 24.

- <sup>12</sup> „*Izvestija Soveta Rabotshih Deputatov*” („Työväen Edustajain Neuvoston Tiedonantaja”)—Pietarin työväen edustajain Neuvoston virallinen äänenkannattaja; ilmestyi lokakuun 17 (30) päivästä joulukuun 14 (27) päivään 1905; se oli luonteeltaan bulletiini, jossa tiedoitettiin Neuvoston toiminnasta. Lehdellä ei ollut vakinaista toimitusta, sitä painatettiin omavaltaisesti erinäisten porvarillisten sanomalehtien kirjapainoissa. Ilmestyi 10 numeroa. 11. numeron poliisi takavarikoi painattamisen aikana.— 29.
- <sup>13</sup> „*Proletari*” („Proletaari”)—illegaalinen bolshevistinen viikkolehti, VSDTP:n Pää-äänenkannattaja, joka perustettiin puolueen III edustajakokouksen päätöksen nojalla. Puolueen Keskuskomitean täysistunnon päätöksellä huhtikuun 27 (toukokuun 10) päivänä 1905 Pää-äänenkannattajan vastaavaksi toimittajaksi nimitettiin V. I. Lenin. „*Proletaria*” julkaistiin Genevessä toukokuun 14 (27) päivästä marraskuun 12 (25) päivään 1905; ilmestyi 26 numeroa. Toimituksen työhön osallistuivat vakituisesti V. V. Vorovski, A. V. Lunatsharski ja M. S. Olminski. „*Proletari*” jatkoi vanhan, leniniläisen „*Iskran*” linjaa ja säilytti täydellisesti bolshevistisen „*Vperjod*” lehden perinteet. Lenin kirjoitti sanomalehteen yli 50 artikkelia ja pienempää kirjoitusta. „*Proletari*” lehdestä otettuja Leninin artikkeleita julkaistiin paikallisissa bolshevistisissä sanomalehdissä sekä painettiin erillisinä lentolehtisinä. Erikoisen läheinen yhteistoiminta saatiin aikaan „*Proletari*” lehden ja VSDTP:n Kaukasian liiton äänenkannattajan, illegaalisen ilmestyneen bolshevistisen sanomalehden „*Proletariatis Brdzola*” („*Proletariaatin Taistelu*”) kanssa, jota julkaistiin J. V. Stalinin, A. G. Tsulukidzen ja S. G. Shaumjanin johdolla.
- Kohta sen jälkeen, kun Lenin oli matkustanut Venäjälle, marraskuussa 1905 „*Proletari*” lehden julkaiseminen lopetettiin. Lehden viimeiset kaksi numeroa (25. ja 26.) ilmestyivät V. V. Vorovskin toimittamina.— 30.
- <sup>14</sup> *Päätöksen taistelutoimenpiteistä työnsulkua vastaan* Lenin esitti Pietarin työväen edustajain Neuvoston täysistunnossa marraskuun 13 (26) pnä 1905, ja Neuvoston Toimeenpaneva komitea hyväksyi sen seuraavana päivänä. Tämän päätöksen merkityksestä ks. Leninin kirjoitusta „*Epäonnistunut provokaatio*” (tämä osa, ss. 38—40).— 36.
- <sup>15</sup> *Zemstvojen ja kaupunkien toimihenkilöiden edustajakokous* oli koolla Moskovassa marraskuun 6—13 (19—26) pnä 1905. Edustajakokous vastusti perustavan kokouksen koollekutsumista ja esitti toivomuksen, että Valtakunnanduuma esiintyisi talonpoikaislevottomuuksien rauhoittajana lisäämällä talonpojille vähän osuusmaita.— 39.
- <sup>16</sup> „*Rusj*” („Venäjä”)—liberaalis-porvarillinen päivälehti; ilmestyi Pietarissa vuoden 1903 joulukuusta vuoden 1908 kesäkuuhun väliajoin ja erinimisenä: „*Rusj*” („Venäjä”), „*Molva*” („Kuulumisia”), „*Dvadsatyi vek*” („XX vuosisata”).— 41.
- <sup>17</sup> Tarkoitetaan sitä, kun tsaari Nikolai I lähetti sotaväkeä kukistamaan Unkarin vallankumousta vuonna 1849.— 41.

- <sup>18</sup> Ks. K. Marx ja F. Engels. „Kommunistisen puolueen Manifesti”, suomenk. painos, v. 1949, ss. 37—55.— 47.
- <sup>19</sup> Kirjoitus „*Kuoleva itsevaltius ja uudet kansanvallan elimet*” julkaistiin erillisenä lentolehtisenä Nikolajevin kaupungin Yhdistettyjen sosialidemokraattisten järjestöjen komitean toimesta joulukuun 14 (27) pnä 1905 sekä julkaistiin uudelleen VSDTP:n Tshitankomitean äänenkannattajassa, „Zabaikalski Rabotshi” („Baikalintakainen Työmies”) lehden 2. numerossa joulukuun 18 (31) pnä 1905.— 53.
- <sup>20</sup> „*Slovo*” („Sana”) — päivälehti; ilmestyi Pietarissa vuosina 1904—1909; se oli oikeistozemstvomiesten äänenkannattaja; marraskuusta 1905 heinäkuuhun 1906 se oli lokakuulaisten puolueen äänenkannattaja ja sittemmin perustuslaillis-monarkistisen „mirno-obnovlentsien” („rauhallisen uudistuksen”) puolueen äänenkannattajana, puolueen, joka itse asiassa ei mitenkään eronnut lokakuulaisista.— 54.
- <sup>21</sup> „*Oikeusjärjestyspuolue*” — suuren kauppä- ja teollisuusporvariston, tilanherrojen ja virkavallan ylimpien kerrosten vastavallankumouksellinen puolue; muodostettiin syksyllä vuonna 1905. Puolue esiintyi ehdottomasti tsaarijärjestelmän puolustajana; se tervehti I Duuman hajoittamista ja II Duuman vaalien aikana oli vaaliliitossa mustasotniaalaisen „Aitovenäläisten liiton” kanssa. Puolue hajosi vuonna 1907.— 60.
- <sup>22</sup> *Calendae* — kuukauden ensimmäisen päivän nimitys muinaisroomalaisilla. Kreikkalaisilla ei ollut tällaisia nimityksiä. Lykätä kreikkalaisten kalendeihin saakka merkitsee samaa kuin olla milloinkaan toteuttamatta, panna asia menemään myttyyn.— 66.
- <sup>23</sup> „*Osvobozhdenije*” („Vapautus”) — porvarillisten liberaalien kerran kahdessa viikossa ilmestynyt aikakauslehti, jota julkaistiin ulkomailla vuosina 1902—1905 P. B. Struven toimittamana; tammikuusta 1904 — liberaalis-monarkistisen „Osvobozhdenije-liiton” äänenkannattaja. Myöhemmin „osvobozhdenijelaiset” olivat kadettipuolueen ydinjoukkona.— 67.
- <sup>24</sup> „*Nasha Zhizn*” („Elämämme”) — päivälehti, oli lähellä kadettien vasemmistosiipeä; ilmestyi Pietarissa keskeytyksin marraskuun 6 (19) päivästä 1904 heinäkuun 11 (24) päivään 1906.— 67.
- <sup>25</sup> *Radikaalidemokraatit* — pikkuporvarillinen järjestö, joka toimi vuoden 1905 lopulla ja vuoden 1906 alussa; se oli väliasteena kadettien ja menshevikkien välillä. Radikaalidemokraatit asettuivat vaatimaan demokraattista tasavaltaa, vaikka tyytyivät perustuslailliseen monarkiaan siltä ehdolla, että ministeristö on vastuuvollinen parlamentille; agraarikysymyksessä he kannattivat yksityisten omistamien maiden pakkoluovutusta mahdollisimman vähäisin korvauksin. Radikaalidemokraattien järjestö meni pian hajalle, ja sen entiset jäsenet asettuivat puolikadettilaisten „Bez Zaglavija” ja „Tovarishtsh” lehtien ympärille.— 67.

<sup>26</sup> Ks. kirjoitusta „Emigranttikirjallisuus”. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XV osa, 1935, s. 228.—74.

<sup>27</sup> „Enemmistön” konferenssi Tampereella (Suomessa) joulukuun 12—17 (25—30) pnä 1905 pidettiin suunnitteilla olleen ja Keskuskomitean jo ilmoittaman sääntömääräisen puolue-edustajakokouksen asemesta, jota ei voitu pitää alkaneiden vallankumoustopahtumien takia (rautatieläisten lakko, aseellinen kapina Moskovassa). Tampereen konferenssiin osallistuivat 26 bolshevistisen järjestön edustajat. Tässä konferenssissa Lenin ja Stalin kohtasivat ensi kerran toisensa. Siihen saakka he olivat olleet keskenään yhteydessä kirjeellisesti tai tovereitten kautta. Konferenssi aloitti työnsä paikkakuntien toimintaselostuksista. Toveri Stalin teki selostuksen Taka-Kaukasian bolshevikkien toiminnasta. Alustukset hetken tilanteesta ja agraarikysymyksestä teki Lenin. Konferenssi hyväksyi Leninin ehdottamat päätöslauselmat agraarikysymyksestä ja puolueen reorganisoimisesta, kannatti puolueen yhtenäisyyden palauttamista ja bolshevikkien ja menshevikkien käytännöllisten keskuksien sekä heidän keskuslehtiensä yhdistämistä tasavertaisuuden pohjalla ja velvoitti Yhdistetyn Keskuskomitean kutsumaan koole yhdistävän edustajakokouksen. Konferenssi käsitteli niin ikään kysymyksen Valtakunnanduumaan suhtautumisesta. Toveri Stalin piti puheen puolustuen aktiivisen boikotin taktiikkaa I Duumaan nähden. Konferenssi hyväksyi päätöslauselman I Valtakunnanduuman boikotoimisesta. Päätöslauselman laati valiokunta, jossa Lenin ja Stalin olivat mukana. Koska Moskovassa oli jo käynnissä aseellinen kapina, niin Leninin esityksestä konferenssi lopetti kiireesti työnsä ja edustajat matkustivat paikkakunnille osallistuakseen henkilökohtaisesti kapinaan.

Konferenssin päätöslauselmat Keskuskomitea julkaisi erillisenä lentolehtisenä; ne painettiin myös sanomalehdessä „*Molodaja Rossija*” („Nuori Venäjä”) № I tammikuun 4 (17) pnä 1906 (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, ss. 98—101).—77.

<sup>28</sup> Leninin kirjoitus „*Työväenpuolue ja sen tehtävät nykyisessä tilanteessa*” julkaistiin tammikuun 4 (17) pnä 1906 sosialidemokraattisten ylioppilaiden legaalisisä äänenkannattajassa — yhteiskunnallis-poliittisessa ja kirjallisessa viikkolehdeä „*Molodaja Rossija*” („Nuori Venäjä”). Poliisidepartementti pani heti alulle syytejutun artikkelin kirjoittajan V. I. Leninin vangitsemiseksi. „*Molodaja Rossija*”, jonka ensimmäinen ja ainoa numero ilmestyi Pietarissa ja jossa oli Leninin kirjoitus, takavarikoitiin; sen toimittaja vangittiin.—83.

<sup>29</sup> Kysymys on joulukuussa 1905 olleesta Moskovan aseellisesta kapinasta.—84.

<sup>30</sup> „*Novoje Vremja*” („Uusi Aika”)—päivälehti; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1868 vuoden 1917 lokakuuhun saakka. Alussa se oli

maltillisen liberaalinen, mutta vuodesta 1876 muuttui taantumuksellisten aatelis- ja virkamiesbyrokratiapiirien äänenkannattajaksi. Lehti taisteli ei ainoastaan vallankumouksellista, vaan myöskin liberaalis-porvarillista liikettä vastaan. Vuodesta 1905 se oli eräs mustasotnialaisten äänenkannattaja. Lenin nimitti „Novoje Vremjaa” lahjottavissa olevien lehtien esikuvaksi.— 85.

- <sup>31</sup> *Joulukuun 11 päivän laki vuodelta 1905* — uusi vaalilaki Valtakunnanduuman vaaleja varten. Tämä laki edellytti, että vanhan, „neuvoa-antavan” Bulyginin Duuman (Asetus elokuun 6 päivältä 1905) asemesta muodostetaan „lakiasäätävä” Duuma. Tämän lain mukaan valitsijat jaettiin 4 kuuriaan: maanomistajain (tilanherrat), kaupunkilais- (porvaristo), talonpoikais- ja työväenkuuriaan. Yksi tilanherran ääni vastasi kolmea kaupunkilaisporvariston, 15:tä talonpoikain ja 45:tä työläisten ääntä. Laki takasi kouralliselle tilanherroja ja kapitalisteja äärettömän ylivoinaan Duumassa.— 93.
- <sup>32</sup> Tarkoitetaan niin sanottua „finanssimanifestia”, joka julkaistiin sosialidemokraattisessa ja liberaalisessa lehdistössä joulukuun 2 (15) p:nä 1905 ja jonka olivat allekirjoittaneet Pietarin työväen edustajain Neuvosto, VSDTP:n Keskuskomitea, Yleisvenäläisen talonpoikaisliiton Pääkomitea ja muut järjestöt. Manifestissa julistettiin välttämättömäksi jättää tsaarihallitus ilman finanssituloja ja kehoitettiin väestöä kieltäytymään suorittamasta lunastusmaksuja ja kaikkia muita kruunun maksuja, ottamaan talletukset pois laina- ja säästökassoista ja Valtionpankista.
- Liittojen liiton toimikunta päätti istunnossaan joulukuun 4 (17) p:nä 1905 ottaa Liiton seuraavassa edustajakokouksessa esille kysymyksen tähän manifestiin yhtymisestä. Mutta vuoden 1906 tammikuussa koolla ollut Liittojen liiton IV edustajakokous ei tätä kysymystä käsitellyt.— 97.
- <sup>33</sup> Kirjoitus „*Nykyinen tilanne Venäjällä ja työväenpuolueen taktiikka*” ilmestyi „Partiinyje Izvestija” („Puolueen Tiedonantoja”) lehden 1. numerossa.
- „Partiinyje Izvestija” oli sanomalehti, bolshevistisen Keskuskomitean ja menshevistisen Organisaatiokomission yhdistämisen jälkeen muodostetun VSDTP:n Yhdistetyn Keskuskomitean äänenkannattaja; tämä yhdistäminen suoritettiin Tampereen konferenssin päätöksen mukaisesti. Lehti ilmestyi illegaalisesti Pietarissa puolueen IV (Yhdistävän) edustajakokouksen aattona. „Partiinyje Izvestijan” toimitukseen tuli sama määrä bolshevistisen lehden („Proletarin”) ja menshevistisen lehden (uuden „Iskran”) toimittajia. Bolshevikeista kuului siihen Lenin, Lunatsharski ynnä muita. Lehteä ilmestyi 2 numeroa: helmikuussa ja maaliskuussa 1906. „Partiinyje Izvestijan” 2. numerossa julkaistiin Leninin kirjoitus „Venäjän vallankumous ja proletariaatin tehtävät”, allekirjoitukseksi oli „Bolshevikki”. „Partiinyje Izvestijan” julkaiseminen lopetettiin VSDTP:n IV (Yhdistävän) edustajakokouksen jälkeen, kun bolshevikit ja menshevikit alkoivat julkaista omia lehtiään.— 103.



- <sup>34</sup> „*Dnevnik Sotsial-Demokrata*” („Sosialidemokraatin Päiväkirja”) — epäsäännöllisesti ilmestynyt lehti, jota G. V. Plehanov julkaisi; ilmestyi Genevessä pitkin väliajoin maaliskuusta 1905 huhtikuuhun 1912; ilmestyi 16 numeroa. „Dnevnikä” alettiin julkaista uudelleen Pietarissa vuonna 1916; ilmestyi yksi numero.— 104.
- <sup>35</sup> *VSDTP:n Pietarin-järjestön yleiskaupunkilaisen konferenssin* kutsui koolle Pietarin komitea helmikuun 11 (24) pnä 1906 ratkaisemaan kysymystä Valtakunnanduumaan suhtautumisesta. Konferenssia johi Lenin. Siinä oli läsnä 65 päätösvaltaista edustajaa. Edustajain valitseminen konferenssiin suoritettiin sen jälkeen, kun oli käsitelty bolshevikien ja menshevikien taktilliset toimintaohjelmat ja äänestetty niistä — valittiin yksi edustaja kolmeakymmentä äänestykseen osallistunutta puolueen jäsentä kohden. Bolshevikit saivat vaaleissa huomattavan enemmistön. Menshevikit vaativat, että melkein täysin bolshevistisen VSDTP:n Piirikuntajärjestön äänet olisi katsottava pätemättömiksi. Konferenssi vahvisti Piirikuntajärjestön edustusvaltuudet. Se kuuli Pietarin komitean toimintaselostuksen ja hyväksyi Leninin ehdottaman päätöslauselman, jossa konferenssin edustusvaltuudet tunnustettiin laillisiksi, konferenssi päteväksi ja sen päätökset velvoittaviksi. Valtakunnanduumaan suhtautumisesta teki selostuksen Lenin (Leninin selostusta ei ole viety konferenssin pöytäkirjoihin). Selostuksen lopussa Lenin luki päätöslauselmaehdotuksensa aktiivisen boikotin taktiikasta. Menshevikit esittivät oman päätöslauselmansa. Äänen enemmistöllä konferenssi kannatti aktiivista Duuman boikottia.
- Aktiivisesta boikottitaktiikasta tehtävän päätöslauselman käsittelemistä ja lopullista vahvistamista varten kutsuttiin koolle helmikuun lopulla — maaliskuun alussa vuonna 1906 Pietarin järjestön toinen yleiskaupunkilainen konferenssi. Siinä oli läsnä 62 edustajaa. Väittelyn jälkeen, jonka aikana Lenin esiintyi useita kertoja, konferenssi hyväksyi pohjaksi hänen esittämänsä päätöslauselman. Päätöslauselmaa toimittamaan valittiin valiokunta, johon Lenin tuli valituksi. Menshevikit kieltäytyivät osallistumasta valiokuntaan ja poistuivat konferenssista.— 111.
- <sup>36</sup> *Akim* — menshevikki L. I. Goldman, joka oli edustajana konferenssissa.— 111.
- <sup>37</sup> V. I. Lenin tarkoittaa seuraavaa tapausta, joka osoittaa työläisten ironista suhtautumista Duumaan: helmikuussa 1906 Pietarin mekaanisen tehtaan työläiset tekivät sätkynuken, varustivat sen kirjoituksella „Edustaja Valtakunnanduumaan” ja käärsivät sitä pitkin tehdasta.— 116.
- <sup>38</sup> „*Lokakuun 17 päivän liitto*” eli „*lokakuulaiset*” — teollisuus-suorporvariston ja kapitalistisesti talouttaan hoitavien suurtilanomistajien vastavallankumouksellinen puolue; se muodostettiin marraskuussa 1905. Tunnustaen sanoissa lokakuun 17 päivän manifestin, jossa vallankumouksen pelästyttämä tsaari lupasi kansalle „kansalaisvapaudet” ja perustuslain, lokakuulaiset kannattivat varauksetta

- tsaarihallituksen sisä- ja ulkopoliittikkaa. Lokakuulaisten johtomiehiä olivat suurtehtailija A. Gutshkov ja äärettömän laajojen maatilojen omistaja M. Rodzjanko.— 116.
- <sup>39</sup> VSDTP:n Pietarin-järjestön (II) konferenssissa menshevikkien johtomies Dan puhui ensi kerran avoimesti Duumaan osallistumisen sallittavuudesta, vedoten Poltavan sosialidemokraattiseen järjestöön, joka oli esittänyt kantansa siihen suuntaan. Siihen saakka menshevikit olivat virallisesti esittäneet puolinaisen tunnuksen: on osallistuttava valtuutettujen ja valitsijamiesten vaaleihin, mutta ei pidä valita Duumaan (ks. VSDTP:n Yhdistetyn Keskuskomitean lehtistä „Puolueelle”, tammikuu 1906).— 117.
- <sup>40</sup> *Vuoden 1847 yhteiset maapäivät* — Preussin maakuntasäätyjen edustajista muodostettu lainneuvottelukokous, jonka Fredrik Vilhelm IV kutsui koolle huhtikuussa 1847. Yhteisten maapäivien rajoitetut oikeudet ja säätyluonne herättivät Preussin porvaristossa tyytymättömyyttä. Kuningas hajoitti yhteiset maapäivät kesäkuussa 1847, mikä edisti vallankumousliikkeen nousua Saksassa.— 117.
- <sup>41</sup> Lentolehtisen „*Kaikille Pietarin kaupungin ja ympäristön työmiehille ja työläisnaisille*” Lenin kirjoitti helmikuun 11 (24) pnä 1906 pidetyn VSDTP:n Pietarin-järjestön yleiskaupunkilaisen konferenssin jälkeen sen päätösten pohjalla.— 119.
- <sup>42</sup> *Päätöslauselmaehdotuksen boikottitaktiikasta* Lenin esitti Pietarin konferenssin istunnossa helmikuun 11 (24) pnä 1906. Luonnoksen alkuperäinen sanamuoto ei ole säilynyt. Se käsiteltiin Pietarin-järjestön toisessa konferenssissa helmikuun lopulla — maaliskuun alussa vuonna 1906, ja erikoisesti sitä varten muodostettu valiokunta toimitti sitä Leninin ottaessa osaa valiokunnan työhön.— 123.
- <sup>43</sup> *Helmikuun 20 päivän laki vuodelta 1906* ja kaksi Senaatille annettua asetusta Valtakunnanduumasta ja Valtakunnanneuvostosta tekivät tyhjäksi kaikki tsaarihallituksen lupaukset, joita se oli antanut lokakuun 17 päivän manifestissa vuonna 1905. Tällä lailla Valtakunnanneuvosto tehtiin neuvottelevasta lakeja säätäväksi elimeksi. Valtakunnanneuvosto, jonka kokoonpano puoliksi nimitettiin ja toinen puoli valittiin aatelispiirien, suurkapitalistien ja papiston mustasotniaisista kerroksista, sai lain mukaan oikeuden vahvistaa tai hylätä Duuman minkä päätöksen tahansa.— 124.
- <sup>44</sup> „*Shipovilais-perustuslaillinen*” komento — poliisi-itsevaltiuden komento, jota „tsaarin lahjoittama” perustuslaki hieman rajoitti. D. N. Shipov oli maltillinen liberaali, zemstvoliiikkeen johtohenkilö 90- ja 900-luvulla. Vuonna 1905 hän oli eräs vastavallankumouksellisen lokakuulaispuolueen johtajista. Lenin nimitti poliisikomennon oloihin sovellettua Shipovin poliittista ohjelmaa „zemstvo-zubatovilaisuudeksi”.— 127.
- <sup>45</sup> K. Marx ja F. Engels. Teokset, VIII osa, 1931, ss. 490, 491; Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, ss. 86—90.— 129.

- <sup>46</sup> Ks. F. Engels. „Kommunistien liiton historiasta”. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, II osa, 1952, s. 335.— 129.
- <sup>47</sup> Ks. K. Marx ja F. Engels. „Kansainvälisiä katsauksia. III. Toukokuusta lokakuuhun” (Teokset, VIII osa, 1931, s. 239).— 129.
- <sup>48</sup> Ks. esimerkiksi K. Marx ja F. Engels. „Vallankumous ja vastavallankumous Saksassa”, 1940, ss. 81—82; 99—100; K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, ss. 102—106.— 133.
- <sup>49</sup> Kysymys on F. Engelsin „Johdannosta” K. Marxin teokseen „Luokkataistelu Ranskassa vuodesta 1848 vuoteen 1850”. Saattaessaan tämän „Johdannon” julkisuuteen vuonna 1895 saksalaiset sosialidemokraatit vääritelivät sitä, ja sittemmin he tulksivat sen kieltäytymiseksi aseellisesta kapinasta ja barrikaditaistelusta. „Johdannon” täydellinen teksti Engelsin käsikirjoituksen mukaan on ensi kerran julkaistu vasta Neuvostoliitossa (ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, ss. 91—110).— 133.
- <sup>50</sup> *Brentanolaisuus* — porvarillis-reformistinen oppi, joka „tunnustaa „kapitalismin koulun”, mutta hyökkää vallankumouksellisen luokkataistelun koulun” (Lenin). L. Brentano — saksalainen porvarillinen taloustieteilijä, niin sanotun „valtiososialismin” kannattaja, todisteli sitä, että yhteiskunnallisen tasa-arvoisuuden toteuttaminen on mahdollista kapitalismin puitteissa reformien tietä ja sovittamalla yhteen kapitalistien ja työläisten edut. Verhoutuen marxilaisilla fraaseilla Brentano ja hänen seuraajansa yrittivät alistaa työväenliikkeen palvelemaan porvariston etuja.— 136.
- <sup>51</sup> *Bolshevikkien taktiikkaohjelmaehdotus VSDTP:n Yhdistävälle edustajakokoukselle* laadittiin vuoden 1906 helmikuun jälkipuoliskolla. Toimintaohjelman kaikki päätöslauselmat, paitsi päätöslauselmaa „Proletariaatin luokkatehtävät demokraattisen vallankumouksen nykyisellä ajankohdalla”, olivat Leninin kirjoittamat. Toimintaohjelman ennakkokäsittely tapahtui puolueen johtavien työntekijäin neuvotteluissa Kuokkalassa (Suomessa), missä Lenin asui jonkin aikaa. Maaliskuun alussa toimintaohjelmaa käsiteltiin Moskovassa, Leninin osallistuessa Moskovian komitean jäsenten, agitaattori- ja propagandistiryhmän, kirjallisuusryhmän, Keskuskomitean Moskovanybyroon, Piirikuntakomitean jäsenten ja muiden puolueyöntekijäin kokoukseen; sittemmin Pietarissa maaliskuun puolivälissä neuvottelussa, joka pidettiin Leninin puheenjohdolla. Maaliskuun 20 (huhtikuun 2) p:n bolshevikkien taktiikkaohjelma julkaistiin „Partiinyje Izvestijassa” № 2 sekä painatettiin myös erillisinä lentolehtisinä VSDTP:n Yhdistetyn Keskuskomitean ja VSDTP:n Pietarin-järjestön Yhdistetyn komitean julkaisuina.— 139.
- <sup>52</sup> Tarkoitetaan VSDTP:n Yhdistetyn Keskuskomitean lentolehtistä „Puolueelle”, joka julkaistiin helmikuussa 1906 ja jossa käsiteltiin IV (Yhdistävän) edustajakokouksen koollekutsumiseen liittyviä kysymyksiä.— 141.

- <sup>53</sup> Niiden erimielisyyksien vuoksi, joita agraarikysymyksessä ilmeni erikoisen terävästi VSDTP:n IV (Yhdistävän) edustajakokouksen edellä, Yhdistetty Keskuskomitea muodosti erikoisen valiokunnan, johon Lenin osallistui ja jonka tehtäväksi annettiin tämän kysymyksen valmistelu edustajakokoukselle. Valiokunta sovitteli kaikki sosialidemokratian sisällä ilmenneet katsantokannat agraarikysymyksessä neljään perustyyppiseen ehdotusluonnokseen ja esitti ne edustajakokoukselle. Valiokunnan enemmistö asettui Leninin kannalle, jonka luonnos esitettiin edustajakokoukselle VSDTP:n Yhdistetyn Keskuskomitean agraarivaliokunnan enemmistön luonnoksena. Leninin luonnos vahvistettiin edustajakokouksen edellä pidetyissä bolshevikkien neuvotteluissa maaliskuussa 1906 yhdessä taktiikkaohjelmaehdotuksen kanssa.— 142.
- <sup>54</sup> Kirjasessa „*Työväenpuolueen agraariohjelman tarkistus*” perusteltiin sitä bolshevistista luonnosta, mikä esitettiin IV (Yhdistävälle) edustajakokoukselle VSDTP:n Yhdistetyn Keskuskomitean agraarivaliokunnan enemmistön nimessä. Kirjanen sisältää ne perusajatuksot, mitkä Lenin myöhemmin esitti Yhdistävälle edustajakokoukselle selostuksessa agraarikysymyksestä.— 157.
- <sup>55</sup> „*Sotsial-Demokrat*” („Sosialidemokraatti”) — ajoittain ilmestyväksi tarkoitettu „Työn vapautus” ryhmän kirjallis-poliittinen kokoelma-julkaisu; ilmestyi yksi nide vuonna 1888.— 162.
- <sup>56</sup> „*Borba*” („Taistelu”) — ulkomailla toiminut opportunistinen ryhmä (1901—1903), joka lukeutui VSDTP:seen; se laskettiin hajalle VSDTP:n II edustajakokouksen päätöksen nojalla (1903).  
Lenin tarkoittaa ryhmän vuonna 1903 julkaisemaa agraariohjelman luonnosta. Luonnoksessa asetettiin vaatimus tilanherrain maiden pakoluovutuksesta.— 164.
- <sup>57</sup> *Iks* — menshevikki P. P. Maslovin salanimi.— 164.
- <sup>58</sup> „*Pravda*” („Totuus”) — taiteen, kirjallisuuden ja yhteiskuntaelämän kysymyksiä käsittelevä sosialidemokraattinen kuukausilehti; ilmestyi Moskovassa vuosina 1904—1906 pääasiallisesti menshevikkien osanotolla.— 166.
- <sup>59</sup> Kokoelma „*Nykyinen ajankohta*” ilmestyi Moskovassa vuoden 1906 alussa. Se oli laadittu VSDTP:n Moskovan-komitean yhteydessä toimineen kirjailija- ja luennoitsijaryhmän voimin ja heijasti pääasiallisesti bolshevikkien katsantokantaa. Pian ilmestymisen jälkeen kokoelma takavarikoitiin.— 167.
- <sup>60</sup> „*Mir Bozhi*” („Maailma”) — suuntaukseltaan liberaalinen kirjallinen ja tieteellis-populäärinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1892 vuoteen 1906. Venäjän ensimmäisen vallankumouksen kaudella menshevikit kirjoittelivat tähän aikakausjulkaisuun. Lokakuusta 1906 julkaisu alkoi ilmestyä uudella nimellä — „*Sovremennyi Mir*” („Nyky maailma”).— 167.

- <sup>61</sup> „*Moskovskije Vedomosti*” („Moskovan Sanomat”) — sanomalehti, jota alettiin julkaista v. 1756; XIX vuosisadan 60-luvulta lähtien se edusti tilanherrojen ja papiston taantumuksellisimpien monarkististen kerrosten mielipiteitä; vuodesta 1905 lähtien — eräs mustasotnialaisen päälehdistä. Venäjän ensimmäisen vallankumouksen kaudella lehteä toimitti mustasotnialaisen „Venäjän monarkistisen puolueen” järjestäjä V. Gringmut; lehti lakkautettiin kohta Lokakuun vallankumouksen jälkeen 1917.— 171.
- <sup>62</sup> *Nelikanta* — supistettu nimitys demokraattisesta vaalijärjestelmästä, joka sisältää neljä vaatimusta: yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden ja salaisen äänestyksen.— 174.
- <sup>63</sup> Tarkoitetaan tsaarin asetusta maaliskuun 8 (21) pltä, joka julkaistiin maaliskuun 11 (24) pntä 1906. I Valtakunnanduuman vaalien aikana. Laki edellytti Duuman vaalien boikotointiin yllyttämisestä 4—8 kuu-kauden vankeusrangaistusta.— 198.
- <sup>64</sup> „*Russkije Vedomosti*” („Venäläiset Sanomat”) — päivälehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1863 alkaen Moskovan yliopiston liberaalisten professorien ja zemstvo-toimihenkilöiden julkaisemana; se edusti liberaalisten tilanherrojen ja porvariston etuja; vuodesta 1905 alkaen se oli oikeistokadettien äänenkannattaja; lakkautettiin vuoden 1917 Lokakuun vallankumouksen jälkeen, samoin kuin muutkin vasta-vallankumukselliset lehdet.  
Valitsijamiehiä koskevat tiedot Lenin on ottanut uutisesta „Vaalit”, „*Russkije Vedomosti*” 76. numerosta maaliskuun 19 (huhtikuun 1) pltä 1906.— 203.
- <sup>65</sup> „*Poljarnaja Zvezda*” („Pohjantähti”) — viikkolehti, kadettipuolueen oikeistosiiven äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuosina 1905—1906 P. B. Struven toimittamana. Huhti—toukokuussa 1906 „*Poljarnaja Zvezdan*” asemesta ilmestyi aikakauslehti „*Svoboda i Kultura*” („Vapaus ja Kulttuuri”).— 208.
- <sup>66</sup> Tarkoitetaan taantumuksellisen sanomalehtimiehen M. N. Katkovin kirjoitusta „Maaliskuun 1 päivän tapahtumaa seuranneiden seikkojen julkituominen”, joka julkaistiin „*Moskovskije Vedomosti*” 65. numerossa maaliskuun 6 (18) pntä 1881.— 221.
- <sup>67</sup> „*Bez Zaglavija*” („Ilman Otsikkoa”) — viikkolehti, jota puoliksi kadettilainen ryhmä (J. D. Kuskova, S. N. Prokopovitš, V. J. Bogutsharski ynnä muut) julkaisi Pietarissa vuonna 1906. Julistaen kuuluvansa „kriittillisen sosialismin” tunnustajiin — Länsi-Euroopan sosialidemokratian revisionistisen siiven (Bernsteinin y.m.) kannattajiin — „bezzaglavijalaiset” esiintyivät proletariaatin itsenäistä luokkapoliittikkaa vastaan. Lenin nimitti „bezzaglavijalaisia” „menshevistisiksi kadeteiksi” tai „kadettimielisiksi menshevi-keiksi”.— 242.
- <sup>68</sup> Maaliskuussa 1885, kun Saksan valtiopäivillä käsiteltiin kysymystä hallituksen apurahojen myöntämisestä yksityisyrittäjille säännöllisten laivareittien järjestämiseksi Itä-Aasiaan, Australiaan ja Afrikkaan,

niin sosialidemokraattisen edustajaryhmän enemmistö (oikeistosiipi, joka tosiasiallisesti kannatti Bismarckin siirtomaapolitiikkaa) äänesti itäaasialaisen ja australialaisen laivalinjan järjestämisen puolesta; se lupasi antaa suostumuksensa muillekin linjoille sillä ehdolla, että uudet laivat rakennetaan Saksan telakoilla. Vasta sen jälkeen, kun valtiopäivät hylkäsivät tämän vaatimuksen, koko ryhmä äänesti yleensä laivayhtiöille myönnettäviä apurahoja vastaan. Sosialidemokraattiset järjestöt eivät hyväksyneet ryhmän enemmistön menettelyä. F. Engels arvosteli ankarasti parlamenttiryhmän opportunistista asennetta (ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXVII osa, 1935, s. 471).— 245.

<sup>69</sup> „Nuoret” Saksan sosialidemokratiassa — pikkuporvarillinen ryhmä; syntyi vuonna 1890. Ryhmän perusosan muodostivat opintonsa keskenjättäneet ylioppilaat ja nuoret kirjailijat (siitä ryhmän nimi-kin). Ryhmä esitti toimintaohjelman, jossa kiellettiin sosialidemokratian kaikkinaisen osallistuminen parlamenttiin. F. Engels nimitti „nuoria” „vallankumouksellisen fraasin” sankareiksi, jotka pyrkivät „koplautumisella ja juonitteluilla aiheuttamaan puolueessa hajaannusta”. Erfurtin puolue-edustajakokouksessa, lokakuussa 1891, „nuoret” erotettiin puolueesta.— 245.

<sup>70</sup> „Severnnyi Golos” („Pohjoinen Ääni”) — legaalinen päivälehti, VSDTP:n yhdistetty äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1905 joulukuun 6 (19) päivästä lähtien; yhdistetty toimitus oli muodostettu bolshevikeista ja menshevikeistä. Kolmannen numeron ilmestyttyä joulukuun 8 (21) pnä 1905 lehti lakkautettiin. „Severnnyi Golos” lehden jatkona oli sanomalehti „Nash Golos” („Meidän Äänemme”), joka ilmestyi yhden kerran joulukuun 18 (31) pnä 1905.— 245.

<sup>71</sup> Ks. F. Engelsin kirjoitusta „Marx ja „Uusi Reinin lehti””. K. Marx ja F. Engels. Teokset, VI osa, 1930, ss. 1—11; ks. myös saman osan sivuja 52—56 ja 111—497.— 255.

<sup>72</sup> Ks. F. Engelsin teosta „Sotakysymys Preussissa ja Saksan työväenpuolue” sekä K. Marxin siitä antamaa arvostelua. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XIII osa, I nide, 1936, ss. 33—84.— 255.

<sup>73</sup> Arvostelun siitä porvarillisesta liberalismista, joka myöhemmin muotoutui poliittisesti aikakauslehti „Osvobozhdenijen” ympärille, Lenin antoi artikkelissa „Zemstvon vainoojat ja liberalismiin Hannibalit”, joka julkaistiin vuonna 1901 „Zarjassa” № 2—3 (Teokset, 5. osa, ss. 21—69). Lenin arvosteli „Osvobozhdenijen” ensimmäisiä numeroita kirjoituksissa: „Uuden lakkolain ehdotelma”, „Poliittinen taistelu ja poliitikointi”, „Hra Struve oman avustajansa paljastamana”, jotka julkaistiin „Iskrassa” (Teokset, 6. osa, ss. 201—210; 236—244; 336—343).— 267.

<sup>74</sup> Ks. K. Marx. „Luokkataistelu Ranskassa vuodesta 1848 vuoteen 1850” (K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, ss. 111—207).— 270.

<sup>75</sup> VSDTP:n neljäs (Yhdistävä) edustajakokous pidettiin Tukholmassa huhtikuun 10—25 (huhtikuun 23—toukokuun 8) pnä 1906.

Edustajakokouksessa oli läsnä 112 päätösvaltaista edustajaa, jotka edustivat 57 paikallista puoluejärjestöä, ja 22 edustajaa neuvottelevalla äänioikeudella. Sitä paitsi siihen osallistui kansallisten sosialidemokraattisten puolueiden edustajia: Puolan ja Liettuan sosialidemokratiasta, Bundista ja Latvian sosialidemokraattisesta työväenpuolueesta 3 edustajaa jokaisesta, Ukrainan sosialidemokraattisesta työväenpuolueesta ja Suomen työväenpuolueesta 1 edustaja kummastakin sekä Bulgarian sosialidemokraattisen työväenpuolueen edustaja. Bolshevikkiedustajain joukossa osallistuivat: V. I. Lenin, J. V. Stalin, M. I. Kalinin, K. J. Voroshilov, S. G. Shaumjan, M. V. Frunze, F. A. Artjom (Sergejev), V. V. Vorovski ynnä muita. Peruskysymyksinä edustajakokouksessa olivat: agraarikysymys, ajankohdan ja proletariaatin luokkatehtävien arviointi, Valtakunnanduumaan suhtautuminen ja organisaatiokysymykset. Kaikista kysymyksistä käytiin kiivasta taistelua bolshevikkien ja menshevikkien välillä. Lenin teki alustuksia ja piti puheita agraarikysymyksestä, ajankohdan arvioinnista, taktiikasta Valtakunnanduuman vaalien suhteen, aseellisesta kapinasta ja muista kysymyksistä.

Se, että menshevikeillä oli edustajakokouksessa enemmistö, vaikkakin vähäinen, määräsi edustajakokouksen päätösten luonteen: useista kysymyksistä edustajakokous hyväksyi menshevistiset päätöslauseimat (agraariohjelmasta, Valtakunnanduumaan suhtautumisesta y.m.). Puolueen jäsenyyttä koskevan sääntöjen ensimmäisen pykälän edustajakokous hyväksyi Leninin esittämässä muodossa. Edustajakokous otti VSDTP:n kokoonpanoon Puolan ja Liettuan kansalliset sosialidemokraattiset järjestöt sekä Latvian sosialidemokraattisen työväenpuolueen ja teki ennakkoratkaisun kysymyksessä Bordin yhtymisestä VSDTP:seen.

Edustajakokouksessa valittuun Keskuskomiteaan tuli 3 bolshevikkia ja 7 menshevikkiä, Pää-äänenkannattajan toimitukseen tuli vain menshevikkejä.

Edustajakokouksen työtä on Lenin analysoinut kirjassaan „Selostus VSDTP:n Yhdistävästä edustajakokouksesta” (ks. tätä osaa, ss. 313—380) ja J. V. Stalin kirjassaan „Nykyhetki ja työväenpuolueen Yhdistävä edustajakokous” sekä Teoksiin kirjoitetussa „Tekijän esipuheessa ensimmäiseen osaan” (ks. J. V. Stalin. Teokset, 1. osa, 1948, suomenk. painos, ss. 265—293; XI—XV).— 271.

<sup>76</sup> Leninin selostus puolueen IV (Yhdistävässä) edustajakokouksessa agraarikysymyksestä ei tullut edustajakokouksen pöytäkirjoihin, eikä sitä ole tähän mennessä löydetty. Edustajakokouksen pöytäkirjoissa, jotka ovat pääasiallisesti menshevikkien toimittamia, ei ole säilynyt muistiinpanoja myöskään Leninin selostuksesta ajankohdan arviointia koskevasta kysymyksestä eikä hänen loppulausuntoaan Valtakunnanduumaan suhtautumisesta. Leninin muut puheet on kirjoitettu pöytäkirjoihin sangen epätäydellisesti.— 273.

<sup>77</sup> John — menshevikki P. P. Maslov.— 273.

- <sup>78</sup> Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, s. 41.— 275.
- <sup>79</sup> *Kartvelov* — kaukasialainen menshevikki N. G. Tshitshinadze.— 280.
- <sup>80</sup> *Borisov* — S. A. Suvorov, VSDTP:n IV (Yhdistävässä) edustajakokouksessa oli bolshevikkien puolella.— 280.
- <sup>81</sup> Lenin siteeraa K. Marxin „Teesejä Feuerbachista” (ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, II osa, 1952, s. 385).— 281.
- <sup>82</sup> „*Russkoje Gosudarstvo*” („Venäjän Valtio”) — sanomalehti, hallituksen äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa helmikuun 1 (14) päivästä toukokuun 15 (28) päivään 1906.— 282.
- <sup>83</sup> *Ptitsyn* — menshevikki B. I. Soloveitshik.— 284.
- <sup>84</sup> *Leonov* — menshevikki V. O. Levitski (Cederbaum).— 285.
- <sup>85</sup> Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, s. 176.— 285.
- <sup>86</sup> Sekä bolshevikit että menshevikit olivat esittäneet Yhdistävälle edustajakokoukselle omat päätöslauselmaehdotuksensa Valtakunnanduumaan suhtautumisesta. Kun tämä kysymys tuli edustajakokouksessa käsiteltäväksi, mikä tapahtui sen jälkeen, kun Valtakunnanduuman vaalit oli Venäjän keskiseuduilla jo suoritettu, esitettiin uudet päätöslauselmaehdotukset. Lenin laati uuden päätöslauselmaehdotuksen ja luki sen edustajakokouksen 17. istunnossa apuselotuksensa aikana, jonka hän teki Duumaa koskevasta kysymyksestä. Luonnos julkaistiin Yhdistävän edustajakokouksen jälkeen „*Volna*” lehden 12. numerossa toukokuun 9 (22) pnä 1906 Leninin jälkilauseella varustettuna (ks. tätä osaa, s. 400).
- „*Volna*” („Aalto”) — legaalinen bolshevistinen päivälehti; ilmestyi Pietarissa huhtikuun 26 (toukokuun 9) päivästä toukokuun 24 (kesäkuun 6) päivään 1906; ilmestyi 25 numeroa. 9. numerosta, vuoden 1906 toukokuun 5 (18) päivästä alkaen (IV edustajakokouksen työn päätyttyä ja Leninin saavuttua Tukholmasta) lehteä julkaistiin tosiasiallisesti Leninin toimittamana. Lenin julkaisi lehdessä yli 20 kirjoitusta. Toimituksen työhön ottivat osaa V. V. Vorovski ja M. S. Olminski. Sanomalehti joutui monia kertoja poliisilaitoksen vainon alaiseksi. Lehden 10., 18., 19., 22., 23., 24. ja 25. numero hävitettiin. Tsaarihallitus lakkautti lehden ilmestymisen. „*Volnan*” asemesta alkoi ilmestyä legaalinen bolshevistinen sanomalehti „*Vperjod*” („Eteenpäin”).— 287.
- <sup>87</sup> Lenin tarkoittaa edustajakokouksen 21. istunnossa sattunutta selkausta. Sen jälkeen, kun menshevikit olivat hylänneet bolshevikkien tekemän korjausehdotuksen menshevistiseen päätöslausemaan Valtakunnanduumasta, sen viimeiseen kappaleeseen, 10 bolshevikki-edustajaa, siinä luvussa Lenin, esitti vaatimuksen, että asiasta on toimitettava nimiäänestys. Tämän yhteydessä Harkovin järjestön



edustaja, menshevikki, syytti bolshevikkeja siitä, että nämä „jarruttavat edustajakokouksen työtä kokoamalla agitaatioaineistoa edustajakokouksen päätösten arvovaltaisuutta vastaan”. Vastaukseksi siihen Lenin esitti bolshevikkien nimessä lausunnon, jossa hän totesi menshevikkien osoittaneen ahdasta ryhmäkuntalaisuutta (ks. tätä osaa, s. 304).— 295.

- <sup>88</sup> *Vorobjov* — kaukasialainen menshevikki V. B. Lomtadidze.— 295.
- <sup>89</sup> Menshevististä päätöslauselmaa kysymyksessä „Aseellisesta kapinasta” bolshevikit luonnehtivat edustajakokouksessa päätöslauselmaksi „aseellista kapinaa vastaan”. Lenin korostaa sitä myös „Selostuksessa VSDTP:n Yhdistävästä edustajakokouksesta” (ks. tätä osaa, s. 365).— 295.
- <sup>90</sup> *Winter* — L. B. Krasin.— 295.
- <sup>91</sup> *Akimov, V. P. (Mahnovets)* — äärimmäinen opportunisti, ekonomisin ideologeja, kuului menshevikkien oikeistosiipeen; edustajakokouksen 22. istunnossa hän teki erikoisen selostuksen aseellisesta kapinasta, esiintyen avoimesti aseellista kapinaa vastaan.— 297.
- <sup>92</sup> *Aseellista kapinaa koskevassa menshevistisessä päätöslauselmaehdotuksessa*, joka esitettiin edustajakokouksessa, ensimmäinen pykälä kuului näin: „Ottaen huomioon: 1) että Venäjän hallituksen tylsä itsepintaisuus pakoittaa kansan tempaamaan siltä oikeutensa...” Tämä sanamuoto oli Plehanovin formuloima. Valiokunnassa, jossa valmistettiin päätöslauselmaa aseellisesta kapinasta, Plehanov vaati, että alkuperäisessä luonnoksessa olleiden sanojen „temmattava valtiovalta” asemesta on kirjoitettava „temmattava siltä oikeutensa”. Kohdattuaan vastaväitteitä Plehanov luopui korjausehdotuksestaan. Kuitenkin juuri edustajakokouksen istunnon edellä valiokunnan menshevistinen osa esitti edustajakokoukselle päätöslauselman ensimmäisen pykälän Plehanovin ehdottamassa sanamuodossa. Lenin ja edustajakokouksen bolshevistinen osa protestoivat jyrkästi tätä korjausta vastaan. Plehanovin oli pakko ottaa korjauksensa takaisin.— 297.
- <sup>93</sup> *Korjausehdotuksessa*, jonka *Muratov* (Samarkandin järjestön edustaja *M. Morozov*) esitti edustajakokouksen 21. istunnossa, vaadittiin: koska puolue ei ottanut osaa vaaleihin, voidaan kysymys sosialidemokraattisen parlamenttiryhmän muodostamisesta katsoa „mahdolliseksi ratkaista vasta sen jälkeen, kun on saatu selville Duumaan valittujen sosialidemokraattien kokoonpano ja kun kaikki ne työväenjärjestöt, joiden alueilla vaalit suoritettiin, ovat tunnustaneet heidät” (ks. „VSDTP:n neljäs (Yhdistävä) edustajakokous”, 1934, ss. 368—369). Edustajakokouksen menshevistinen enemmistö hylkäsi tämän korjausehdotuksen.— 298.
- <sup>94</sup> *Stodolin* — bolshevikki N. N. Nakorjakov.— 299.

- <sup>95</sup> „Vetoomuksen” Lenin kirjoitti heti puolueen Yhdistävän edustajakokouksen päätyttyä. Se käsiteltiin ja hyväksyttiin bolshevikki-edustajain neuvottelukokouksessa, joka pidettiin Tukholmassa „Kansantalolla”. „Vetoomuksen” allekirjoitti 26 bolshevikkia, edustajakokoukseen osallistunutta suurimpien puoluejärjestöjen edustajaa.— 306.
- <sup>96</sup> Puolan ja Liettuan sosialidemokratia (P ja LSD) tunnusti välttämättömäksi Puolan sosialidemokraattisen puolueen yhdistymisen VSDTP:n kanssa ja oli edustajakokouksissaan useita kertoja asettanut kysymyksen siitä. VSDTP:n II edustajakokouksessa (1903), jossa kysymys yhdistymisestä asetettiin, P ja LSD ei liittynyt VSDTP:seen kansallisuuskysymyksessä syntyneiden erimielisyyksien takia. Tammikuussa 1906 P ja LSD:n Päähallinto ryhtyi uudelleen VSDTP:n Yhdistetyn Keskuskomitean kanssa neuvottelemaan yhdistymisestä. Neuvottelujen tuloksena saatiin aikaan sopimusluonnos, jonka P ja LSD:n edustaja toi IV edustajakokoukseen. Luonnokseen tehtiin eräitä korjauksia, minkä jälkeen VSDTP:n Yhdistävä edustajakokous sen hyväksyi.— 306.
- <sup>97</sup> Latvian SDTP ratkaisi kysymyksen VSDTP:seen yhdistymisestä II edustajakokouksessaan kesäkuussa 1905. VSDTP:n IV (Yhdistävän) edustajakokouksen edellä, maaliskuussa 1906, oli koolla niin sanottu „Latvian SDTP:n kevätkonferenssi”, joka teki päätöslauselman kansallisten sosialidemokraattisten järjestöjen yhteenliittymisestä yhtenäiseksi sosialidemokraattiseksi puolueeksi ja valitsi edustajiston Yhdistävään edustajakokoukseen. VSDTP:n IV (Yhdistävä) edustajakokous teki päätöksen yhdistymisestä Latvian sosialidemokraattisen työväenpuolueen kanssa. Yhdistymisehdot vahvisti Latvian sosialidemokratian III edustajakokous kesällä 1906, jonka jälkeen se sulautui Venäjän sosialidemokraattiseen työväenpuolueeseen.— 306.
- <sup>98</sup> Erottuaan VSDTP:n II edustajakokouksessa puolueesta Bund asetti sen jälkeen uudelleen kysymyksen yhdistymisestä. IV (Yhdistävä) edustajakokous ratkaisi ennakolta kysymyksen Bundin liittymisestä VSDTP:seen. Edustajakokous hyväksyi erikoisen valiokunnan laatiman luonnoksen Bundin kanssa yhdistymisestä. Elokuun lopulla — uutta lukua syyskuun alussa vuonna 1906 Bundin sääntömääräinen edustajakokous vahvisti VSDTP:n IV edustajakokouksen hyväksymät ehdot Bundin kanssa yhteenliittymisestä, minkä jälkeen Bund tuli toistamiseen VSDTP:seen.— 306.
- <sup>99</sup> Edustajakokouksessa, kun käsiteltiin puolueen organisaatiosääntöjen 7. pykälää, syntyi erimielisyyttä Keskuskomitean ja Pää-äänenkannattajan välisiä suhteita koskevasta kysymyksestä. Menshevikit vaativat, että Pää-äänenkannattajan toimittajat on valittava edustajakokouksessa ja että heille on myönnettävä päätösvaltainen äänioikeus poliittisten kysymysten käsittelyssä Keskuskomiteassa. Bolshevikit pitivät kiinni siitä, että Pää-äänenkannattajan toimituksen nimittää Keskuskomitea ja että sillä täytyy olla oikeus vaihtaa

- toimitusta. Edustajakokouksen menshevistisen enemmistön onnistui viedä läpi oma ehdotuksensa. Sääntöjen uusintakäsittelyssä V (Lontoon) edustajakokouksessa vuonna 1907 tämä pykälä hyväksyttiin bolshevistisessä sanamuodossa (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, s. 171).— 310.
- <sup>100</sup> Kirjanen „*Selostus VSDTP:n Yhdistävästä edustajakokouksesta (Kirje Pietarin työläisille)*” joutui sensuurin ja poliisin vainon alaiseksi. Poliisi toimitti etsinnön „Delon” kirjapainossa Pietarissa, jossa kirjanen painatettiin; kirjanen kaapattiin ja toimitettiin Pietarin painoasiain komitealle. Tämä kielsi sen. Kuitenkin kirjanen saatiin toimitetuksi Moskovaan ja sen julkaisemista jatkettiin siellä.
- „Vperjod” kustantamo julkaisi kirjasen liitteineen, johon oli otettu bolshevikkien ja menshevikkien edustajakokoukselle esittämät päätöslauselmaehdotukset, edustajakokouksen hyväksymät päätöslauselmat sekä muita aineistoja. Lenin tekee esityksessään yhtämittaa viittauksia niihin. Kirjasen lopussa julkaistaan lyhyt johdanto tähän liitteeseen (ks. tätä osaa, s. 380).— 313.
- <sup>101</sup> „*Vallankumouksellinen Ukrainan puolue*” (VUP)— pikkuporvarillinen, nationalistinen järjestö; perustettiin vuoden 1900 alussa. Vuoden 1905 joulukuussa VUP vaihtoi nimensä Ukrainan sosiaalidemokraattiseksi työväenpuolueeksi ja teki päätöksen yhdistymisestä VSDTP:n kanssa sillä ehdolla, jos USDTP tunnustetaan „Ukrainan proletariaatin ainoaksi edustajaksi” VSDTP:ssä. VSDTP:n IV (Yhdistävä) edustajakokous hylkäsi USDTP:n edustajan esityksen yhdistymisehtojen viipymättömästä käsittelystä ja jätti tämän kysymyksen ratkaisemisen VSDTP:n Keskuskomitean tehtäväksi. Yhdistymiskysymyksestä ei saatu aikaan sopimusta. Sittemmin USDTP joutui porvarillis-nationalistisen vastavallankumouksen leiriin.— 318.
- <sup>102</sup> *Mandaattivaliokunta* valittiin edustajakokouksen 1:ssä istunnossa ja sen kokoonpanoon kuului 2 bolshevikkia, 2 menshevikkiä ja yksi niin sanottu „neutraalinen”— sovittelija (valiokunnan puheenjohtaja). Edustajakokous vahvisti mandaattivaliokunnan työjärjestyksen ja hyväksyi Leninin päätöslauselman, jossa valiokuntaa velvoitettiin esittämään selostuksensa edustajakokoukselle kirjallisesti. Mandaattivaliokunnan työ ja sen selostusten käsittely edustajakokouksen yleisissä istunnoissa suoritettiin bolshevikkien ja menshevikkien välisen ankan taistelun oloissa. Suhteet kärjistyivät erikoisesti edustajakokouksen 6. istunnossa sen johdosta, kun valiokunta esitti mitätöitäväksi Harkovin järjestön edustajan bolshevikki Artamonovin (F. A. Sergejevin — Artjomini) mandaatin. Valiokunnan bolshevistinen osa ilmoitti eroavansa valiokunnasta. Sen jälkeen edustajakokous valitsi uuden mandaattivaliokunnan.— 321.
- <sup>103</sup> *Tiflisiin työläisten protesti Tiflisiin menshevistisen edustajiston valtuuksia vastaan* luettiin edustajakokouksen 20. istunnossa. Sen oli allekirjoittanut 200 henkilöä. Työläiset ilmoittivat siinä, että puolueen jäsenten luetteloita laadittaessa Tiflisiin menshevikit eivät pitäneet ohjeina VSDTP:n säännöissä esitettyjä vaatimuksia, vaan

- liittivät puolueen jäsenten luetteloihin satunnaisia henkilöitä. Menshevikit „laskivat” Tiflisissä olevan yli 3.000 puolueen jäsentä. Tiflisiin työläiset, sosialidemokraatit, väittivät, ettei Tiflisistä voi olla edustajakokouksessa 11 edustajaa.— 321.
- <sup>104</sup> VSDTP:n IV (Yhdistävän) edustajakokouksen pöytäkirjoissa, jotka julkaistiin vuonna 1907, oli hyvin oleellisia puutteita: niissä ei ollut muistiinpanoja monista selostuksista ja puheista, joita edustajakokouksessa pidettiin, muun muassa ei ollut muistiinpanoja eräistä Leninin selostuksista ja puheista.— 322.
- <sup>105</sup> *Schmidt* — P. P. Rumjantsev; VSDTP:n IV (Yhdistävässä) edustajakokouksessa lukeutui bolshevikkeihin.— 325.
- <sup>106</sup> *Demjan* — I. A. Teodorovitsh.— 328.
- <sup>107</sup> *Kostrov* — Kaukasian menshevikkien johtaja N. N. Jordania.— 333.
- <sup>108</sup> *Voinov* — bolshevikki A. V. Lunatsharski.— 337.
- <sup>109</sup> Lenin siteeraa K. Marxin „Teesejä Feuerbachista” (ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, II osa, 1952, s. 385).— 342.
- <sup>110</sup> *Boris Nikolajevitsh* — menshevikki B. I. Soloveitshik.— 348.
- <sup>111</sup> „*Nevskaja Gazeta*” („Nevan Lehti”) — menshevikkien legaalinen äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 toukokuussa.— 357.
- <sup>112</sup> Shipovin tunnusta „oikeudet ja määräysvaltainen zemstvo”, jota Struve kannatti finanssiministeri Witten kirjelmään „Itsevaltius ja zemstvo” kirjoittamassaan alkulauseessa, on Lenin arvostellut artikkelissa „Zemstvon vainoojat ja liberalismiin Hannibalit” (Teokset, 5. osa, ss. 21—69).— 358.
- <sup>113</sup> *Nazar* — bolshevikki N. N. Nakorjakov.— 359.
- <sup>114</sup> Yhdistävän edustajakokouksen hyväksymiä Keskuskomitean ohjeita, jotka koskevat parlamenttiryhmiä, ks. kirjasta „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, s. 137.— 360.
- <sup>115</sup> *II Internationalen Amsterdamin kongressi* oli koolla elokuun 14—20 p:nä (uutta lukua) 1904. Kongressi toi julki suhtautumisen porvarillisiin puolueisiin „Kansainvälisiä sosialistisen taktiikan sääntöjä” koskevassa päätöslauselmassa. Päätöslauselma kielsi sosialisteja osallistumasta porvarillisiin hallituksiin ja hylkäsi ehdotuksen sosialististen puolueiden yhteistoiminnasta porvarillisten puolueiden kanssa.— 371.
- <sup>116</sup> Keväällä ja kesällä 1906 ilmestyneissä legaalisisissa bolshevistisissa sanomalehdissä — „Volna” („Aalto”), „Vperjod” („Eteenpäin”), „Eho” („Kaiku”) — oli osasto „Sanoma- ja aikakauslehtien parissa”. Lenin otti välittömästi osaa osaston „Sanoma- ja aikakaus-

lehtien parissa” työhön; monet tämän osaston artikkeleista ovat Leninin kirjoittamia.

Tässä kirjoituksessa Lenin arvostelee L. Martovin artikkelia.— 398.

- 117 Lenin kirjoitti tämän artikkelin jälkisanoinaiksi „Valtakunnanduumasta” päätöslauselmaan, jonka hän esitti VSDTP:n Yhdistävälle edustajakokoukselle (ks. tätä osaa, ss. 287—288) ja joka julkaistiin „Volna” lehden 12. numerossa toukokuun 9 (22) päivänä 1906.— 400.
- 118 *Kreivi Heidenin ryhmä*— I Valtakunnanduuman lokakuulaisten edustajaryhmän „vasen” siipi, johon kuului myös eräitä oikeistokadetteja. Kun toukokuun 5 (18) päivänä 1906 käsiteltiin kadettien kirjoittamaa Duuman vastausadressia valtaistuinpuheeseen, niin tämä ryhmä kieltäytyi äänestämästä adressin lopullista tekstiä, pitäen sitä liian radikaalisena askelena, ja poistui istuntopöydästä. Ensimmäisen Duuman hajalaskemisen jälkeen ryhmä järjestyi lokakuulaisille läheiseksi „rauhallisen uudistuksen puolueeksi”. Lenin luonnehti poliittisesti Heideniä ja hänen ryhmäänsä kirjoituksessa „Kreivi Heidenin muistolle” (Teokset, 4. painos, 13. osa).— 403.
- 119 Lainausmerkkeihin otetut sanat ovat M. J. Lermontovin runon „Miete” loppurivit vähän muunnettuina (ks. M. J. Lermontov. Teokset, Moskova, 1934, s. 7).— 404.
- 120 Kirjoituksen „*Organisaatiokysymyksestä*” Lenin kirjoitti toimituksen loppusanoiksi samannimiseen artikkeliin, jossa käsiteltiin kysymystä menshevikkien ja bolshevikkien välisistä suhteista paikallisissa puoluejärjestöissä.— 406.
- 121 *Kansankokouksen* järjesti sosiaali-poliittinen kerho Pietarissa, kreivitär Paninan talossa, toukokuun 9 (22) päivänä 1906 sen adressin johdosta, jolla Duuma vastasi valtaistuinpuheeseen. Kokouksessa oli läsnä noin 3.000 henkeä, enemmän kuin puolet niistä oli työläisiä. Lenin esiintyi ensi kerran Venäjällä avoimesti suuressa joukkokokouksessa Karpovin nimellä. Leninin puhe oli vastaus edellisille puhujille: „kansansosialisti” Mjakotinille ja menshevikki Danille (Bartenjev), jotka saarnasivat liittoutumista kadettien kanssa. Lopuksi Lenin esitti päätöslauselman, jonka kokous hyväksyi miltei yksimielisesti.— 407.
- 122 Ensimmäiset lennätintiedot vaalien tuloksista Kaukasiassa olivat epätarkkoja. Kutaisin läänistä tuli Duumaan valituksi 3 edustajaa (eikä 4, kuten lennätinlaitos tiedotti), kaikki menshevikkejä.— 424.
- 123 Lenin tarkoittaa Yhdistävän edustajakokouksen päätöstä: „Kaikkialla, missä vaalit ovat vielä edessä ja missä VSDTP voi asettaa omat ehdokkaansa menemättä vaaliliittoihin muiden puolueiden kanssa, on sen pyrittävä viemään läpi ehdokkaansa Duumaan” („NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, s. 128).— 424.

- <sup>124</sup> Kysymys on VSDTP:n menshevistisen Armavirin komitean hajoittavasta menettelystä, kun se rikkoi Yhdistävän edustajakokouksen päätöstä, jossa kielletään vaaliliitot porvarillisten puolueiden kanssa. Duuman vaalien aikana Armavirin komitea esitti julistuksen, jossa kehoitti äänestämään sosialidemokraatteja ja äärimmäisessä tapauksessa ehdokkaita, jotka „eivät ole kadetteja oikeam- malla”.— 424.
- <sup>125</sup> Lenin kirjoitti tämän artikkelin „Toimituksen” jälkisanoina Duuman työläisedustajien julistukseen „Kaikille Venäjän työläisille”. Julistus julkaistiin yhdessä Leninin jälkisanojen kanssa „Volna” lehdessä № 21 toukokuun 19 (kesäkuun 1) pnä 1906.— 436.
- <sup>126</sup> Lenin tarkoittaa Työryhmään kuuluvien edustajain yksityisneuvotte- lussa laadittua „Ehdotusta perusmaalaiksi”. Ehdotus jätettiin kesä- kuun 6 (19) pnä 1906 33 edustajan (etupäässä trudovikkeja) alle- kirjoittamana Duuman käsiteltäväksi, mutta tämä hylkäsi sen kesä- kuun 8 (21) päivänä. „33:n ehdotuksessa” asetettiin vaatimukseksi maan yksityisomistuksen viipymätön ja täydellinen kumoaminen, ja se oli täydennyksenä trudovikkien agraarilakiehdotukseen, joka jätettiin Duumaan toukokuun 23 (kesäkuun 5) pnä 1906 („104:n ehdotus”) ja jossa vaadittiin tasasuhtaista maankäyttöä työhön perustuvan normin pohjalla.— 439.
- <sup>127</sup> *Goremykinilaiset* — tsaristisen Venäjän taantumuksellis-byrokraat- tisten hallituspiirien edustajia, joiden johdossa oli silloinen Minis- terineuvoston puheenjohtaja I. L. Goremykin. Näiden piirien äänen- kannattajana oli mustasotnialainen sanomalehti „Novoje Vremja” („Uusi Aika”).— 442.
- <sup>128</sup> Toukokuun 11 (24) pnä 1906 pidettiin Pietarin kaupungin Mosko- van piirin 300 VSDTP:n jäsenen kokous, joka oli omistettu Yhdistä- vän edustajakokouksen yhteenvedoille. Selostajina esiintyivät Lenin (selostuksen teksti ei ole säilynyt) ja menshevikki Dan. Kokouksen lopussa puhkesi bolshevikkien ja menshevikkien välillä taistelu kysymyksestä, voidaanko sallia Yhdistävän edustajakokouksen päätösten arvostelua lehdistössä ja julkisissa kokouksissa? Men- shevikit, jotka pyrkivät kaikin tavoin rajoittamaan edustajakokouk- sen päätösten johdosta käytävää aatteellista taistelua, olivat sitä mieltä, että arvostelua voidaan sallia vain puoluekokouksissa, ja he esittivät siinä hengessä laaditun päätöslauselman. Lenin teki pää- töslauselmaan korjausehdotuksen, jonka ajatuksena oli se, että kaikki edustajakokouksen päätökset on asetettava käsiteltäviksi myös sosialidemokraattisten sanomalehtien palstoilla ja kansankokouk- sissa eikä ainoastaan puoluekokouksissa. Kaikki osanottajat hyväk- syivät päätöslauselman ja Leninin korjausehdotuksen 39 ääntä vastaan („Volna” № 15, toukokuun 12 pnä 1906). Vastaukseksi Leninin korjausehdotukseen Keskuskomitea, joka enemmistöltään oli menshevistinen, hyväksyikin tuon päätöslauselman, jota Lenin arvos- telee kirjoituksessa.— 444.
- <sup>129</sup> „Kurjer” („Kuriiri”) — legaalinen menshevistinen päivälehti; ilmes- tyi Pietarissa touko—kesäkuussa 1906.— 447.

- <sup>130</sup> „*Delo Naroda*” („Kansan Asia”)—eserräpuolueen legaalinen päivälehti; ilmestyi Pietarissa toukokuussa 1906.— 447.
- <sup>131</sup> Lenin tarkoittaa kadettilaista „Sanomalehtilakiehdotusta”, joka julkaistiin kadettien pää-äänenkannattajassa „*Rets*” toukokuun 17—18 (30—31) pnä 1906. Lakiehdotus edellytti tsaarin sensuurin sääntöjen rikkomisesta karkoituspakkotyövankeutta aina 8 vuoteen saakka.— 449.
- <sup>132</sup> Artikkeliksi „*Kautsky Valtakunnanduumasta*” ilmestyi „*Vestnik Zhizni*” 6. numerossa.  
„*Vestnik Zhizni*” („Elämän Sanomia”)—kerran viikossa ilmestynyt tieteellinen, kirjallinen ja poliittinen aikakauslehti, bolshevikkien legaalinen äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa epäsäännöllisesti maaliskuun 30 (huhtikuun 12) päivästä 1906 syyskuuhun 1907; vuoden 1906 marraskuun 19 päivään (joulukuun 2) mennessä ilmestyi 13 numeroa. Vuoden 1907 tammikuusta lähtien „*Vestnik Zhizni*” muutettiin kuukausijulkaisuksi; ilmestyi 7 numeroa. Aikakauslehteen osallistuvat: V. I. Lenin, M. S. Olminski, V. V. Vorovski, A. V. Lunatsharski, A. M. Gorki ynnä muut. Aikakauslehden 12. numerossa Lenin julkaisi kirjoituksensa „Venäläinen radikaali on jälkiviisasi”.— 455.
- <sup>133</sup> „*Kolokol*” („Kello”)—legaalinen sosialidemokraattinen päivälehti; ilmestyi Pöltavassa tammikuun 18 (31) päivästä kesäkuun 8 (21) päivään 1906. Sanomalehden työhön osallistuvat pääasiallisesti menshevikit.— 464.
- <sup>134</sup> Ks. K. Marxin kirjoitusta „„Reinin Havainnoitsijan” kommunismi”. K. Marx ja F. Engels. Teokset, V osa, 1929, ss. 164—176.— 471.
- <sup>135</sup> Ks. F. Engelsin kirjoitusta „Marx ja „Uusi Reinin Lehti””. K. Marx ja F. Engels. Teokset, VI osa, 1930, ss. 1—11; ks. samaa osaa, ss. 52—56 ja 111—497.— 472.
- <sup>136</sup> „*Prizyv*” („Kutsu”)—suosittu sanomalehti, ilmestyi Pietarissa tammikuun 15 (28) päivästä kesäkuun 15 (28) päivään 1906. Bolshevikit ottivat siihen osaa maaliskuun lopulta alkaen.— 480.
- <sup>137</sup> „*VSDTP:n Pietarin komitean päätöslauselma (II)*” ja heti sen jälkeen julkaistu kirjoitus „*Duumaministeristö-tunnuksesta*”, jonka Lenin kirjoitti jälkisanoksi „*Vperjod*” lehden toimituksen puolesta, heijastavat bolshevikkien ja menshevikkien välistä taistelua Valtakunnanduumakysymyksestä, taistelua, joka muuttui VSDTP:n Keskuskomitean ja Pietarin komitean väliseksi selkkaukseksi.  
Toukokuun 13 (26) pnä 1906 hallitus hylkäsi kadettiduuman adressissa asetetut vaatimukset. Vastaukseksi siihen Duuma teki päätöslauselman, jossa se antoi „epäluottamuslauseen” ministeristölle ja vaati sen vaihtoa. VSDTP:n menshevistinen Keskuskomitea lähetti puoluejärjestöille päätöslauselman, jossa se kehotti tukemaan kadettiduumaa sen vaatiessa duuma-, s.o. kadettiministeristön muodostamista. Leninin johtama Pietarin komitea vastusti tuota

- päätöslauselmaa. Istunnossaan toukokuun 23—24 (kesäkuun 5—6) pnä 1906 Pietarin komitea hylkäsi Keskuskomitean menshevistisen päätöslauselman ja hyväksyi Leninin päätöslauselman. Pietarin komitean 9 jäsentä, menshevikit, vaativat pidättäytymään bolshevistisen päätöslauselman käytäntöönpanosta siihen saakka, kunnes Keskuskomitea tai yleiskaupunkilainen piirien konferenssi ratkaisee tämän kysymyksen. Pietarin komitea hylkäsi tämänkin menshevikien vaatimuksen. Samalla komitea päätti kutsua koolle piirien konferenssin; istunnon pöytäkirjat ja aineistot päätettiin saattaa piirien tietoon, ja hyväksytty Leninin päätöslauselma sekä Pietarin komitean 9 menshevikijäsenen lausunto julkaista lehdistössä väittelyaineistona edessä olevaa konferenssia varten.— 485.
- <sup>138</sup> Toukokuun 24 (kesäkuun 6) päivänä 1906 Valtakunnanduuman 14. istunnossa „trudovikit” jättivät 35 edustajan allekirjoittamana esityksen paikallisten maakomiteain pikaisesta muodostamisesta. Kadetit ottivat tämän esityksen vastaan arvostelemalla sitä jyrkästi sekä Duumassa että lehdistössä.— 490.
- <sup>139</sup> Leninin siteeraaman saksalaisen tekstin sanat „Thron und Altar” („valtaistuin ja alttari”) oli „Vperjod” lehdessä sensuurisyyistä jätetty pois.— 499.
- <sup>140</sup> „Vperjod” („Eteenpäin”)—legaalinen bolshevistinen päivälehti; ilmestyi Pietarissa toukokuun 26 (kesäkuun 8) päivästä 1906 hallituksen lakkauttaman „Volna” lehden asemesta. Leninillä oli lehdessä johtava osuus. Sanomalehden työhön ottivat osaa M. S. Olminski, V. V. Vorovski, A. V. Lunatsharski. Sanomalehti joutui poliisin vainotoimenpiteiden kohteeksi. Lehti lakkautettiin 17. numeron ilmestymisen jälkeen kesäkuun 14 (27) päivänä 1906. „Vperjod” lehden asemesta alkoi ilmestyä bolshevistinen sanomalehti „Eho” („Kaiku”).
- „VSDTP:n Pietarin komitean päätöslauselma (II)” julkaistiin „Vperjod” lehdessä supistettuna.— 504.
- <sup>141</sup> Vlasov — A. I. Rykov.— 508.
- <sup>142</sup> Tämä päätöslauselma liittyy VSDTP:n Keskuskomitean ja Pietarin komitean väliseen selkkaukseen kysymyksessä suhtautumisesta Valtakunnanduumaan. Yhdessä VSDTP:n Pietarin komitean II päätöslauselman kanssa (ks. tätä osaa, ss. 485—486) se muodosti bolshevikien taktillisen toimintaohjelman, jonka pohjalla käytiin väittelyä ja toimitettiin vaalit Pietarin järjestöpiirien konferenssiin (joka pidettiin Suomessa, Terijoella, kesäkuun 11—12 (24—25) pnä 1906 Leninin johdolla).
- Päätöslauselma julkaistiin „Vperjod” lehdessä seuraavalla toimituksen huomautuksella varustettuna: „„Vperjodin” toimitus hyväksyy täydellisesti tämän päätöslauselman perusteet ja kehottaa tovereita käsittelemään sitä työläisten kokouksissa ja joukkotilaisuuksissa”.— 520.